

terea Petrum Irenæus ibidem defendit, uti et doctrinam Petri: sed quæ defensio, si turpem ejus lapsum adducit in medium? Paulum quoque defendit: at quæ defensio, si reprehensorem facti laudabilis et *religiosi* ostendit Paulum?

Ad 3. Quod Methodii non meminerit Eusebius, factum putant quidam critici ex eo, quod Eusebius non fuerit amicus Methodii, qui suum Origenem oppugnaverit, et fortiter quidem L. de *Resurr. cont. Origen.* Scripsisse autem Methodium contra Porphyrium, videre est in *Fragm. apud Damasc. et Nicetam.*

Inst. 2. Tertull., Cypr., Hier., Aug., Chrysost. et S. Gregorius aperte refragantur sententiæ recentiorum, ergo hæc non est verisimilis.

R. Tr. A. N. C. Nam cum facta ejusmodi ad dogma non pertineant, falli poterant multi Patres, qui sicut et historiographi Petrum et non Cepham a Paulo reprehensum statuentes, mendum quoddam in suis codicibus habuerunt. Dixi: Tr. A., nam

TERTULLIANUS hoc de Cepha negotium ad S. Scripturæ bilancem non examinavit, sed vocabulo *Petri* comperto in suo codice, non solum *Petrum*, sed et *Jacobum* et *Joannem* ejusdem lapsus et damnationis reos fecit, nullo in ep. ad Gal. fundamento, ubi solus Cephas variasse convictum, et Pauli reprehensionem incurrisse deprehenditur.

CYPRIANUS ex Tertulliani scriptis eandem hausit sententiam: illa enim continuo versavit, notario suo dicere solitus, *da Magistrum.* Atque hæc Tertulliani sententiâ illis temporibus placuit magis, ubi propter baptismum hæreticorum nimio zelo abreptus, a successore S. Petri STEPHANO Papa dissenserat Cyprianus. Attamen errorem hunc esse, tunc necdum agnoverat, quia in ipsis codicibus suis græcis, vel latinis etiam loco *κηφᾶς* legerat *πέτρος.*

S. HIERONYMUS testatur Tillemontius in præf. comment. ep. ad Gal. esse libere confessum, se *Origenis* commentarios esse secutum, neque definito animo ea defendisse quæ in græcis legerat, sed ea duntaxat expressisse quæ legerat, et lectoris arbitrio approbanda vel improbanda reliquisse.

Quod S. AUGUSTINUS ne unica quidem vice alterius Cephæ, quam Petri Apostoli mentionem faciat, inde est, ut Cl. KERKERDEKE ait, quia ad manus Augustini nunquam pervenerant VV. Græcorum monumenta de Cepha, prout testis est ejus ad Hier. epistola his verbis: *haud plures de hoc argumento legi aut audivi Patres, quam Ambrosium et Cyprianum, quorum neuter S. Petrum a Cepha distinxerat; cum ergo mendum quoque haberet in suis codicibus, nullo tangebatur dubio de duplici Cepha, in eam solum inquisitionem intentus, an vere, an simulate, malove animo Petrus Apostolus se a gentibus segregaverit.*

SS. CHRYSOSTOMO et GREGORIO tota epistola ad Galatas exhibebat indiscriminatim Petrum pro Cepha; proin error illorum erat in voce, et non in personâ. Mirum itaque non est, controversiam istam antiquioribus non ita fuisse exploratam: nec novum ac insolitum, a multis etiam Patribus aut dubitari aut negari, cujus tamen veritas postmodum elucescit. Do exemplum: tempore S. Augustini quæstio, an nullo unquam casu, etiam ad servandam vitam, liceat mentiri, erat latebrosissima, et tam obscura, ut plerique SS. Patres pro casu servandæ vitæ mendacium esse licitum putarent, atque ipse

adeo Augustinus, quamvis contrarium pro certo haberet, aliis aliter sentire liberum reliquerit hisce verbis in ep. ad Hier. 19. *in hoc magna questio est, sitne aliquando mentiri, viri boni, imo Christiani... eligat, quod voluerit, qui hoc existimat, ubi mentiatur* etc. Hodie vero post damnatas ab Innoc. XI. propositiones 26, 27, 28, nemo ambiget, pro vero ac certo habendum esse, quod contra multos Patres jam tum Augustinus sentiebat.

ARTICULUS VI.

DE LEGE EVANGELICA A CHRISTO PRO OMNIBUS INSTITUTA.

66. Nota. Lex Christi dicitur *Nova*, quia per gratiam renovat hominem, et novissimo tempore lata, est antiquæ legi mosaicæ a Christo substituta: dicitur *Evangelica*, h. e. bonum nuntium de cœlesti beatitudine, remissione peccatorum, filiorum adoptione, mortuorum resurrectione et vita æterna. LUTHER. et CALVIN. negarunt, novam a Christo legem conditam fuisse; utpote qui veterem duntaxat abrogaverit, cum non obierit munus Legislatoris, sed Redemptoris: docentes insuper, jam nunc *solum fidem* esse necessariam ad salutem, qua fide liberemur ab omni lege. HOBBSIUS autem in suo *Leviathan* dicit, Evangelium eatenus obtinere vim legis, quatenus a potestate civili assumitur in legem, de se consilium esse, non præceptum; contra hos

67. Dico I. Christus non solum abrogavit legem veterem, sed et novam condidit vere præceptivam; est de fide ex Concilio Trid., quod Sess. 6. can. 21. ita docet: *Si quis dixerit, Christum Jesum a Deo hominibus datum fuisse ut redemptorem cui fidant, non etiam ut legislatorem cui obediant, anathema sit.*

Prob. Christus in Scriptura dicitur *Legislator*, Is. 33. et Jacob. 4., utique propter leges ab eo condendas et conditas: Christi Evangelium sæpe vocatur *Lex*, Is. 2. *de Sion exibit lex, et verbum Domini de Jerusalem;* et Is. 41. *legem ejus insulæ expectabunt.* Christus testatur multa a se imperata esse, quæ jubet a fidelibus in perpetuum observari; Joan. 13. *si præcepta mea servaveritis* etc. et Matth. 23. *docentes eos, servare omnia, quæcumque mandavi vobis:* sed hæc omnia legem veram ac proprie dictam sonant, atque universorum Patrum consensu de veri nominis lege intelliguntur: ergo. Conf. Ecclesia instituta est instar *reipublicæ* spiritualis, cujus Princeps est Christus, et instar *corporis*, quod caput habet Christum, uti constat ex iis Scripturæ locis, quæ Ecclesiam appellant Regnum cœlorum, unum ovile, unum corpus: atqui ea respublica, ut sunt natura et mores hominum, consistere nequit sine legibus, et quidem a *credendi lege* distinctis, cum nulla hominum societas possit permanere, aut etiam coalescere sine legibus, per quas ordo inter varias ejus partes constituatur, et singula membra ad suum, et ad commune totius societatis bonum dirigantur, atque in officio contineri queant, id quod conferre non potest *sola lex credendi*; ergo si respublica Ecclesiæ non est imprudenter ac improvide constituta, quod vel cogitare impium est, veras habet leges.

68. *Dico II.* Christus in nova lege præter præceptum fidei, alia etiam *moralia et ceremonialia* condidit pro omnibus hominibus; est de fide ex Concilio Trid., quod Sess. 6. can. 19. ait: *Si quis dixerit, nihil præceptum esse in Evangelio præter fidem, cætera esse indifferentia, neque præcepta, neque prohibita; aut decem præcepta nihil pertinere ad Christianos, anathema sit.*

Prob. 1^a pars. Quod lex nova contineat præcepta *moralia*, perspicuum est vel ex uno Matth. 5. 17., ubi Christus præcepta Decalogi, quæ sunt juris naturalis, confirmat: ex Marc. 11. 22., ubi præcipit fidem et in ea spem, quia *fides est sperandarum substantia rerum*, ad Hebr. 11. 1. ex Luc. 10. 27., Joan. 15. 12., ad Gal. 6. 2., ubi charitatem Dei et dilectionem proximi mandat: demum omnia officia proximo debita Matth. 7. et 49. exacte declarat et præcipit. Quod *ceremonialia* præcepta habeat, patet ex Joan. 3. de necessitate Baptismi aliquando imponenda: ejusdem suscipiendi sancitur mandatum, Matth. 28., et Marc. 16. Præceptum Eucharistiæ sumendæ continetur Joan. 6; sed hæc et similia, quæ sive ad Sacramenta, sive ad Sacrificium spectant, non pertinent ad jus naturæ, et cultus divini modum præscribunt; ergo positiva sunt ac ceremonialia. Quod ad leges *judiciales* attinet, unicam habemus, eamque valde generalem, Matth. 18. *si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus*: eaque idonea est efficaciter componendis circa fidem controversiis, et retinendo in Ecclesia universa ordini ac regimini.

Prob. 2^a pars. Matth. 28. 18. dicit Christus: *Data est mihi omnis potestas in celo et in terra; euntes ergo docete omnes gentes*: Marc. 16. 15. *euntes in universum mundum prædicate Evangelium omni creaturæ*; ergo lex Evangelica obligat universos. *Conf.* Christus est *Redemptor* universalis, ergo et *Legislator* omnium, qui post Christi adventum per observantiam Evangelii salutem et redemptionem participare possunt. Demum Christi Ecclesia non est, ut fuit Synagoga, tantum particularis, sed *Catholica*, h. e. quoad personas, loca et tempora universalis ex institutione Christi.

69. *Obj. I.* Id quod Christus veteri legi substituit, dicitur *gratia*: sed Apostolus sæpe opponit gratiam legi; ergo lex nova non est vere ac proprie lex. Item vocatur *lex gratiæ*; ergo gratis et sine operum conditione confert vitam æternam: *lex libertatis*, perfecta autem libertas liberat ab omni onere legis, peccati et mortis: *lex spiritus vitæ*, sed ubi spiritus, ibi libertas: *si spiritu ducimini, non estis sub lege*, ad Gal. 5. 18.; ergo lex nova non est vere præceptiva et obligatoria.

R. Ad 1. D. M. Lex nova dicitur *gratia* ex potiore sui parte *C.* ex omni parte *N.*; item *D. m.* Apostolus opponit gratiam legi, h. e. eam contradistinguit a lege *C.*, h. e. per gratiam excludit legem proprie dictam *N.* Paulus gratiam et legem solum distinguit, et suas unicuique partes tribuit, legi partes imperandi, gratiæ juvandi: aut ubi excludit legem per gratiam, nomine legis intelligit tantum *mosaicam legem*, et gratiæ nomine *statum Evangelicum*; eundem fere sensum habet illud Joan. 1. 17. *Lex per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est*, h. e. Moyses non dedit nisi legem, Christus cum lege impertit gratiam, qua impleatur lex.

Ad 2. D. A. Lex nova dicitur *lex gratiæ* ex eo, quod minus proprie obliget, ac lex vetus *N.* ex eo, quod multo abundantius subministret auxilia gratiæ,

ac quidem vi ipsius legis novæ *C.* In lege veteri parior erat mensura gratiæ, neque data vi status veteris, in quo nondum solutum erat pretium nostræ redemptionis; tanta vero gratiæ copia in solemnibus legis novæ promulgatione facta in die Pentecostes in discipulos affluebat, ut vi illius lex nova in cordibus hominum semper conservari potuisset, quamvis scripta non fuisset, ut testatur S. Iren. Attamen docet Apostolus ad Rom. 8. 13. *si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis*, ac proin cum sine gratia obtineri nequeat vita æterna, hæc quidem *gratis* confertur, non tamen sine nostra cooperatione cum gratia.

Ad 3. D. A. Lex nova dicitur *lex libertatis*, quia fideles liberat a jugo legis mosaicæ, et a reatu ac dominatu concupiscentiæ *C.* quia liberat ab omni onere præceptorum *N.* *Hinc qui perspexerit in legem perfectam libertatis, et permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit*, Jac. 1. 25.

Ad 4. D. A. Si spiritu ducimini, non estis sub lege mosaica, quæ est lex timoris, innumeris gravata præceptis ac ceremoniis *C.* non estis sub lege Christi, quæ est lex amoris, vere tamen ac stabiliter obligans *N.* Apostolus adeo non negat, Christum dedisse vera Christianis præcepta, ut ea potius ubivis commendat. Præclare hanc in rem S. Aug. ait enarr. in Ps. 1. *aliud est, esse in lege, aliud sub lege: qui est in lege, secundum legem agit, ex instinctu Spiritus S., et affectu justitiæ servans legem: qui est sub lege, secundum legem agitur, ex solo timore pœnæ et vindictæ compulsus; ille ergo liber, hic servus.*

Inst. 1. Quoties Evangelium dicitur *lex*, hæc appellatio temperatur voce aliqua, quæ indicet non esse legem veri nominis, e. g. *lex fidei*, *lex libertatis* etc. Item Christus ad Gal. 3. 13. *nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum*; ergo liberavit nos et a culpa et a pœna, nullum deinceps fidelibus imputando peccatum, et ab operibus legis, ita ut, *qui ex operibus legis sunt, sub maledicto sint*, ad Gal. 3. 10.

R. Ad 1. N. A. Ea quippe addita non excludunt rationem legis proprie dictæ, sed ut significant status Evangelici excellentiam et prærogativas, præceptis a Christo traditis, quæ sunt velut corpus et materia, aliquid adjungunt, quo designetur ejus quasi anima, h. e. Spiritus S. *gratia*, quæ datur per *fidem*.

Ad 2. D. C. Liberavit nos et a culpa et a pœna, merendo nobis gratiam, ut in pœnam et maledictionem transgressorum non incurramus, vel per veram penitentiam reatum culpæ et pœnæ deleamus *C.* non imputando peccatum, et salvando unice propter fidem *N.* Deus intentat gehennam peccatoribus propter peccata: undenam autem peccata, si *lex* non datur? Item qui ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt, si absque fide et gratia legem servare, et sic justificari præsumant *C.* si id per fidem et gratiam præstare nitantur *N.* Apostolus ibidem duo declarat, circumcisionem et ceremonias legales non esse amplius *necessarias* ad salutem; et ex operibus legis *sine fide* nullam esse justitiam, quia alias Christus gratis mortuus esset.

Inst. 2. Christus Matth. 11. 30. legem novam vocat *jugum suave et onus leve*: sed præcepta Evangelica e. g. lex confessionis, prohibitio polygamie, matrimonii indissolubilitas etc. essent valde difficilia, imo relate ad cere-

monialia veteris legis tam gravia, ut multos infideles a Christianismo absterreant; ergo lex evangelica non est præceptiva.

R. Lex nova multo *facilior* ac *suavior* est lege veteri: 1°. quia hæc ob *præceptorum multitudinem*, Act. 15. vocatur *jugum importabile*, cum in lege nova abolita sint tot sacrificia, tot genera holocaustorum, item legalis ciborum immunditia, carnalis circumcisio, tot purificationes et ceremonie prope innumerabiles, ac illa etiam obligatio ascendendi Jerosolymam ad festa et sacrificia; cum *lex nova* non nisi paucissima præcepta legi naturali superaddat. 2°. Quia lex Christi tota refertur ad *charitatem*, Deo abunde ministrante spiritum bonum petentibus, *in eo autem quod amatur, aut non laboratur, aut et labor amatur*, ait S. Aug. L. de bono viduit. c. 21. Ad hæc *pœnitentia* iis tantum præcepta est, qui libere contra legem deliquerunt, et hæc sane quam est peccatoribus necessaria et optabilis, tam est illius forma imbecillitati humanæ accommodata. Porro inter præcepta veteris legis plura erant, quæ transgressores *morti* addicerent, cum inter præcepta evangelica vix tria sint aut quatuor aliquantum difficilia, quæ vero aliunde tantum pacis et solatii afferunt, ut pœna iis annexa censenda sit levissima. Demum lex moralis *Evangelica* non debet comparari cum sola ceremoniali *Mosaica*, sed cum ceremoniali simul et morali, atque sic multo facilior est.

Inst. 3. Si Christus condidit legem novam vere præceptivam; ergo venit in mundum ad judicandum et regnandum, cum tamen dicatur Joan. 3. *Non enim misit Deus filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum*; et Joan. 8. 15. *Ego non judico quemquam*; Joan., 18. 36. *Regnum meum non est de hoc mundo*; ergo.

R. Cum S. Aug. Christus in hisce textibus duntaxat docet, 1°. quod in mundum venerit *potius* ad redimendum, quam ad perdendum mundum, quamvis tot scelerum reum, adeoque quod tunc fuerit tempus misericordiæ, non iudicii; quocum stat eos, qui Salvatorem neglexerint, ac Legislatori non paruerint, Judicem illum esse experturos: 2°. quod non iudicet quemquam sicut Pharisei, perhibendo *falsa testimonia*: 3°. quod regnum suum non fuerit *terrenum ac temporale*; simul autem docet, quod sit Rex et Judex universorum, habens regnum spirituale et æternum, Joan. 5. 22.-12. 48.; hinc nitide S. Aug. Tract. 115. in Joan., *non ait, regnum meum non est in hoc mundo, sed non est de hoc mundo*.

70. *Obj. II.* Lex nova appellatur *fides*, tanquam ab adæquato ejus objecto, ad Gal. 3. *priusquam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi*: Marc. 16. *qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur*; ergo ab Evangelio præter fidem nihil præcipitur.

Conf. SS. PATRES passim docent, in lege nova non pervenire hominem ad gratiam *merito* operum præcedentium, sed *fide* credentem justificari sine operibus, adeoque solam fidem in Christum justificare.

R. N. C. Nam fides ibi est ipse *Christus*, objectum fidei, aut *lex evangelica*, quæ ideo fides dicitur, quia propria illius est fides in Christum, quæ est fundamentum eorum, quæ imperat et promittit. Marc. 16. in ipso textu habes positivum de baptismo præceptum; quod autem tantum dicatur: *qui non crediderit, quin addatur, qui non baptizatus fuerit*, sensus est, qui non crediderit *vivâ fide* quæ per dilectionem operatur, uti dicitur ad Gal. 5.; et

subintelliguntur conditiones ad salutem alibi requisitæ. Ad hæc Christus Matth. 23. 41. minatur etiam fidelibus ignem æternum, qui alia mandata sua non servant.

Ad Conf. R. SS. PATRES itidem loquuntur de *fide viva*; non ergo excludunt opera supernaturalia et salutaria in gratia et fide facta; sed opera legis mosaicæ mere naturalia et externa, fidemque præcedentia, quæ utique gratiam non merentur de condigno.

Inst. 1. Lex nova est ita *lex fidei*, ut eum exclusionem legis justificet, ad Ephes. 2. 8. *Gratia estis salvati per fidem, non ex operibus*: ad Rom. 4. 2. *Si Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum*; ergo sicut sola fides justificat, ita fides sola est præcepta. Ad hæc lex nova dicitur lex *charitatis*; ergo saltem præter fidem nihil imperat, nisi *charitatem*.

R. *Ad 1. N. A. et C.* Lex nova est *lex fidei*, tum quia in se habet spiritum, et confert gratiam, cujus fundamentum et radix est fides, tum quia omnia novæ legis præcepta principaliter fundata sunt in fide; hinc explico AROSTORUM: gratia estis salvati per fidem Christi, debitis conditionibus vestitam, et non ex operibus legis mosaicæ C. per fidem Christi nudam, et non ex operibus legis evangelicæ N. De Abrahamo Apostolus loquitur *conditionate*, eum non habiturum gloriam apud Deum, si tantum ex operibus naturalibus, quæ non proveniunt ex gratia fidei, justificatus esset, sicut illi qui suis viribus justitiam tribuebant.

Ad 2. D. C. Nihil nisi charitatem, tanquam finem, quo lex referatur C. quasi charitas unicum sit præceptum, quod lex nova complectatur N. 1. ad Tim. 1. *finis præcepti est charitas*: ad Rom. 13. *plenitudo legis est dilectio*: scilicet mandatorum omnium observatio eo tendit, ut charitas in nobis figuratur, augeatur; et vicissim charitas præceptorum aliorum observationem exigit ac promovet.

Inst. 2. Lex evangelica legis naturalis præceptis *moralia* nulla superaddit: nullam quoque in naturalibus obligationem naturali obligationi superinducit; ergo nulla præcepta moralia ad evangelicam legem pertinent; imo dici potest, nulla esse in lege nova præcepta positiva etiam *ceremonialia*, quia positiva institutione Baptismi v. g. et Eucharistiæ, ad ea observanda nihil aliud nos obligat, quam naturale præceptum salutis quarendæ per media divinitus instituta; ergo.

R. *Ad 1.* Ut naturæ præcepta esse quoque *evangelica* censeantur, satis quidem est, ut naturæ lex homines sub evangelica lege positos obliget, et Evangelium jubeat naturæ legi satisfieri; attamen Christus in ea materia nihil vetuit, quod nondum esset naturæ lege vetitum, aut quod non esset connaturale prohiberi, posita aliqua institutione: sic v. g. post matrimonium in Sacramentum nova lege assumptum, connaturaliter illicitum est Christianis ad illud accedere in statu mortiferi peccati; nihil item Christus imperavit in eadem materia, quod ipsa naturæ lex non imperet vel *simpliciter* et *absolute*, vel ex *hypothesi* alicujus novæ *cognitionis* vel *conditionis*, v. g. posita revelatione mysteriorum quæ antea latebant, naturæ lex jubet, ut Deo ea revelanti credatur, et fides ad plures, quam prius, articulos extendatur. Nihilominus multa legis naturalis capita Christus perfectius explanavit, addiditque consilia ad legis illius observationem utilissima.

Ad 2. N. A. Christus auctoritate sua legis naturalis præcepta confirmans, arctiore nos vinculo obstrinxit ad ea implenda; unde *fraternæ dilectionis* præceptum, antiquum sane et naturale, novum vocat et suum. Eadem de causa idem appellatur mandatum vetus et novum, 1. Joan. 2.; proin Christiani in violandis illis præceptis ob interpositam tantam auctoritatem delinquant gravius.

Ad 3. N. A. Non satis fuit institui ritus illos, ut incumberet necessitas eos frequentandi, prout patet exemplo baptismi ante Christi mortem instituti; oportebat præterea voluntate Christi præceptum injungi, quo fierent ad salutem necessarii, aut imponeretur obligatio illis utendi.

Inst. 3. Non est potior ratio, cur Christus dicatur condidisse præcepta moralia et ceremonialia, quam *judicialia*; ergo sicut hæc nulla de novo condidit, ita nec illa.

R. N. A. Christus uti *principibus secularibus* liberum esse voluit, ea statuere, quæ ad publicam tranquillitatem videbuntur aptiora, salva fide et salvis bonis moribus: sic neque pro *Ecclesia* tales leges per semetipsum tulit, curam hanc et potestatem committens Apostolis eorumque successoribus, ac præprimis supremo Ecclesiæ capiti juxta illud Matth. 16. 19. *quodcumque ligaveris...* et Joan. 21. 17. *pasce oves meas*; videlicet Christus tantum statuere voluit perpetuo futura ac immutabilia; cum ergo leges *judiciales* pro temporum et occasionum varietate sæpius mutare expediat, non expediebat ferri a Christo leges, quæ mutarentur. Satis tamen provisum Ecclesiæ per illam legem generalem: *qui Ecclesiam non audierit* etc. vide num. 68.

71. *Obj. III.* Si Christus novam legem instituit *pro omnibus*; ergo infideles etiam sicut tenentur, ita compelli poterunt ad Evangelium: sed hæc potestas ostendi nequit a Christo data Ecclesiæ; ergo.

R. D. M. Compelli poterunt ad non resistendum prædicationi Evangelii *C.* ad audiendam Evangelii prædicationem, *subd.* infideles subjecti principibus Christianis *C.* his non subjecti *N.* Principes Christiani ceu advocati Ecclesiæ possunt prædicationem Evangelii contra infideles eam impedire volentes defendere, et contra eos, si resistent, armis et bello agere, nec non ex ipso jure belli eos subjugare. Probabilius tamen non possunt cogi infideles ad audiendam prædicationem Evangelii, cum hic sit actus *jurisdictionis*. Quamvis autem ad id cogi possint infideles subjecti Principibus Christianis (sicut judæi Romæ sub muleta compelluntur ad concionem, seu instructionem catholicam) cum hic actus auditionis subsit *externæ jurisdictioni*; non tamen ad amplectendam fidem, quia fides *interna* libera esse debet.

Inst. Auditio mere *materialis* non assequitur veritates fidei: *formalis* ordinata ad assensum internum est res gratiæ et arbitrii; ergo ad neutram possunt compelli.

R. Compelluntur ad auditionem præcise, quæ sit dispositio ad assensum libere obtinendum cooperante gratia; id ipsum autem solvi debet de prædicatione poenitentiae ad fideles. Attamen Princeps ethnicus suos cogere non potest ad audiendam prædicationem *gentilismi*, non quidem ob defectum potestatis, sed materie.

72. *Observe.* Lex nova, quoad gratiam et charitatem diffusam in cordibus nostris, tradita non est: quoad externas bene operandi leges, quodammodo *per accidens* est tradita, non *per se* uti lex vetus, quæ prius scribi debuit quam dari: cum lex Christi ante sit data quam scripta, tum vivæ vocis oraculo, tum in die Pentecostes, post aliquot a Christi morte annos primum scripta, quatenus ad fidelium preces vita Christi consignanda litteris, et contra CERINTHI ac EBIONIS hæreses agendum fuit. Porro differt a lege veteri non tam quoad *substantiam*, cum utraque habeat *auctorem* eundem, Deum, *finem proximum* eundem, qui est cultus Dei et puritas cordis, item *remotum*, qui est vita æterna, eadem *præcepta primaria*, scilicet fidei per charitatem operantis, quæ est plenitudo legis; quam quoad *accidentia*, videlicet lex vetus a Moyse, lex nova a Christo fuit promulgata, lex nova præcellit revelatione *mysteriorum*, perfectione consiliorum, doctrinæ moralis exactitudine: est diversa in præceptis circa Sacramenta et Sacrificia, totum orbem, non solos judæos obligans, lex amoris, non timoris, facilius implens præcepta, ex se justificans, quia ex *opere operato* Sacramenta gratiam conferunt sanctificantem, et Sacrificia gratias actuales, ob merita Christi jam exhibita, et pretium pro redemptione nostra persolutum: denique lex nova finis est ac perfectio veteris legis. Notare hic juvat QUESNELLI propositiones 6. 8. 63. 65.

ARTICULUS VII.

DE LEGE EVANGELICA POST SUFFICIENTEM SUI PROMULGATIONEM UNIVERSOS OBLIGANTE.

73. *Nota.* Certum est, Baptismum, Eucharistiam, Sacerdotium, Sacrificium ante mortem Christi *instituta*, et post resurrectionem ante Ascensionem Christi Sacramentum Poenitentiae, Ordinem Episcopalem, Ecclesiæ regimen, cæteraque *consummata* esse. Verior etiam sententia est, Sacramenta statim post sui institutionem fuisse *utilia* et contulisse gratiam, uti de Baptismo testatur S. Aug. ep. 108. collato Apostolis jam ante mortem Christi: cum verisimile non sit, Christum Apostolis non baptizatis dedisse Eucharistiæ atque Ordinis Sacramenta. Itaque de sola *obligatione* quæstio est, quandonam facta fuerit *universalis*.

74. *Dico.* Lex evangelica primum cœpit obligare die Pentecostes, non quidem omnes statim, sed *successive*, ita tamen, ut ante mortem Apostolorum orbem universum cœperit obligare per modum legis.

Prob. 1^a pars. Omnis lex, ut tanquam regula publica obliget in actu secundo debet solemniter ac sufficienter promulgari: sed hoc contigit die Pentecostes, quo Act. 2. Apostoli repleti Spiritu S. congregatis ex omni natione, quæ sub cœlo est, populis in Metropoli judæorum prædicarunt fidem in Christum, necessitatem baptismi et poenitentiae; ergo.

Min. patet: non enim promulgata est *ante mortem Christi*, quia Testamentum novæ legis in mortuis confirmandum erat, quamvis fides in Christum ceu Mediatorem semper necessaria jam tum obligaverit: non ipso *passionis tempore*, quo dispersæ erant oves pastore percusso, nequicquam cogitantes